

Yttrande

Datum
2025-10-17

Diarienummer
4.5.17-10933/2025

Regeringskansliet
Klimat- och näringslivsdepartementet
103 33 Stockholm
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Remiss av betänkandet Bättre förutsättningar för klimatanpassning, SOU 2025:51

Ert diarienummer: KN2025/01049.

Jordbruksverket har i sitt yttrande fokuserat på de delar av betänkandet Bättre förutsättningar för klimatanpassning (SOU 2025:51) som särskilt berör jordbruksnäringen och Jordbruksverkets ansvarsområden. I redovisningen nedan lämnas, efter en inledande sammanfattning av Jordbruksverkets synpunkter, kommentarer under aktuella rubriker.

Övergripande synpunkter

Jordbruksverket ser det som önskvärt med en nationell riktlinje för bedömning av klimatscenarier, särskilt om ny lagstiftning ska tillkomma.

Utredningen fokuserar i enlighet med sitt direktiv på den bebyggda miljön och på hinder för klimatanpassning som uppträder i bebyggd miljö. Jordbruksverket instämmer i att klimatanpassning är en samhällsutmaning för bebyggd miljö, men också för areella näringar och landsbygd. Hantering av vatten vid kraftig nederbörd eller torka är en av de större utmaningarna i ett förändrat klimat.

Jordbruksverket ser att det kommer att bli ett ökat underhållsbehov när konkurrensen ökar om utrymmet i vattenavledningssystemet på vissa håll när det blir mer nederbörd. På andra platser blir det mindre nederbörd och ökad igenväxning av diken. Att havsnivåerna stiger och att land i norra delarna av landet höjs påverkar utloppen, försvårar och kan orsaka dämningar. Det behöver beaktas, var problematiken kommer att dyka upp samt var i landet påverkan kommer att ske.

Avledningen av utsläpp av dagvatten från bebyggd miljö är en av framtidens utmaningar för jordbruket. Redan i dag utgör dagvatten ett problem för jordbruket på många håll, och problematiken förväntas öka i takt med den ökande frekvensen av skyfall. Under rubriken 4.4, våra vägval, uttrycker utredaren en ambition om att utredningens förslag inte ska skapa nya hinder för klimatanpassningsåtgärder utanför den bebyggda miljön. Den bristfälliga regleringen av utsläpp av dagvatten

från bebyggelse är dock ett sådant hinder. I avsnitt 8.4 och 8.5 föreslår utredningen bestämmelser som förtydligar ansvarsförhållandet mellan VA-huvudmannen och de fastigheter som avleder vatten till den allmänna VA-anläggningen, men utredningen innehåller inga resonemang eller förslag om huvudmannens ansvar för påverkan på fastigheter som ligger nedströms. Jordbruksverket har i ett tidigare yttrande¹ beskrivit den här problematiken och lämnat förslag till reglering av ansvaret för utsläpp av dagvatten som kompletterar förslagen i den här utredningen.

Jordbruksverket delar betänkandets mening kring vikten av att beredskapsfrågor integreras i frågan om klimatanpassning.

9 Havsnivåhöjningar

9.2.3 Att tydliggöra statens roll och prioriteringar i utbyggnaden av kustskydd – en beredningsprocess i två steg

Utredningen föreslår att det ska tas fram en prioritering av kuststräckor som bör skyddas med utgångspunkt i 3 och 4 kap. miljöbalken. Utredningen föreslår att Jordbruksverket ska vara ansvarigt för att säkerställa att jordbrukets intressen tillvaratas. Jordbruksverket tillstyrker detta. Utredningen menar att dessa prioriteringar inte ska ligga till grund för beslut utan vara underlag för fortsatta utredningar och som underlag till den parlamentariska kommittén.

Uppdraget ligger i linje med Jordbruksverkets ordinarie uppgift att arbeta för en konkurrenskraftig och hållbar livsmedelsproduktion. Det är dock otydligt vad arbetsuppgiften innebär för Jordbruksverket resursmässigt och metodmässigt. Det finns utmaningar i att värdera mark utifrån olika aspekter. Jordbruksverket är inte insatt i den metodik som Myndigheten för samhällsskydd och beredskap tagit fram och kan i dagsläget inte bedöma dess lämplighet rörande jordbruksmark.

9.2.4 Riksdagen bör besluta om statens åtagande

Utredaren föreslår att de kuststräckor som riksdagen beslutar om ska klassas som riksintresse för anläggande av kustskydd. Jordbruksverket konstaterar att det är fler utredningar från olika aktörer som föreslår nya och utökade riksintressen. I det avseendet anser vi att det först behöver göras en översyn över riksintressesystemet

¹ Jordbruksverkets yttrande över betänkandet En enklare hantering av vattenfrågor vid planläggning och byggande (SOU 2023:72), avsnittet med rubriken Planinstrumentet är inte tillräckligt verktyg för att hantera dagvatten på sidan 8.

för att utreda hur detta system fungerar och kommer fungera med många och nya tillägg.

9.2.5 Möjligheten att skydda kusterna runt Östersjön tillsammans med andra länder bör utredas

Utredningen föreslår att regeringen bör undersöka möjligheten att anlägga en skyddsvall som avskär Östersjön från världshaven, och därmed skyddar alla länder kring Östersjön från översvämningsrisker från havet. Jordbruksverket önskar lämna synpunkter vid en eventuell sådan utredning.

12 Bedömningar och överväganden som inte lett till

förslag

12.2.3 Gemensamhetsanläggningar och Markavvattning

Jordbruksverket delar utredningens bedömning om att gemensamhetsanläggningar för markavvattning, i enlighet med Vattenverksamhetsutredningens² förslag, bör kunna inrättas med stöd av anläggningslagen (1973:1149).

Till skillnad från Vattenverksamhetsutredningen föreslår vi att prövningsmyndigheten ska kunna fatta beslut om att inrätta eller ompröva en markavvattningssamfällighet i samband med en miljöprövning. I yttrandet över Miljötillståndsutredningens betänkande³ beskriver Jordbruksverket hur det skulle kunna gå till.

I detta ärende har ställföreträdande generaldirektören Olof Johansson beslutat. Helena Liljergren har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också ställföreträdande chefsjuristen Håkan Jöngren, Jonas Fjertorp, Anna Blomquist,

² Vattenverksamhetsutredningens slutbetänkande I vått och torrt – förslag till ändrade vattenrättsliga regler (SOU 2014:35).

³ Jordbruksverkets yttrande över Miljötillståndsutredningens betänkande SOU 2024:98, dnr 4.1.17-02013/2025, under rubriken Ta in markavvattningssamfälligheter i anläggningslagen, sidan 5 ff.

Tomas Johansson, John Andersson, Thorsten Rahbek-Pedersen och Emmi Unnerfors deltagit.

Olof Johansson

Helena Liljergren

Yttrandet har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Kopia till

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet.